

Projektbeskrivelse

Folkekirken og corona: 100 dage, der forandrede folkekirken?

Version 2 af 26. juni 2020.

Projektets titel og formål

Kirke i en krisetid.

Formål:

Formålet med undersøgelsen er på nationalt plan at opsamle viden og erfaringer fra den aktuelle nedlukning af kirke og samfund for igennem dette at kunne klæde folkekirken på til håndtering af lignende krisesituationer samt at kunne gøre positiv brug af de indhentede erfaringer i forhold til folkekirkens daglige virke.

Resultater af projektet

Projektet leverer ny viden, nye indsigter og beslutningsgrundlag til forskellige målgrupper og brugere. Projektet beskriver folkekirkens ageren under coronakrisen. Undersøgelsen vil bl.a. udmønte sig i en rapport, der overordnet set beskriver folkekirken som aktør ud fra de følgende fire overskrifter, der tilsammen beskriver og analyserer, hvordan folkekirken håndterede corona-krisen:

- 1. Folkekirken som organisation i en krisetid**
- 2. Forkyndelse og kirkelige aktiviteter udlagt digitalt i en krisetid**
- 3. Teologi i en krisetid**
- 4. Befolkningens oplevelse af de kirkelige handlinger under krisen**

Rapporten fremlægger ”best practice”, ”bad practice” samt en analyse af indhentede erfaringer i forhold til en fremadrettet udvikling af folkekirkens kriseberedskab. Rapporten ligger klar 31. oktober 2020¹ for dermed at give folkekirken mulighed for at agere inden en mulig 2. bølge af corona-pandemien. Samtidig vil rapportens analyser give viden om folkekirkens digitale omstillingsevne og de udfordringer, som der ledelsesmæssigt, strukturelt, teologisk og teknologisk er forbundet hermed.

Rapporten kommer ikke med direkte anbefalinger, men lader det være op til de mange aktører i folkekirken at bruge rapporten som afsæt for egne planer for håndtering af en eventuel 2. bølge og et beredskab i forhold til fremtidige krisesituationer. Aktørerne får dermed et vidensbaseret belæg for planer og beslutninger.

---

¹ Afleveringsfrist for rapporten er efter aftale med Kirkeministeriet er flyttet fra ultimo september til ultimo oktober, da den oprindelige projektplan byggede på bevilling fra primo april 2020, men bevillingen blev først givet medio maj.

Projektet etablerer et bredt sammensat datasæt om folkekirken håndtering af corona-krisens udfordringer. Datasættet udgør en unik kilde til viden om folkekirken håndtering af en krisetid.

Dataindsamlingen indledes i genåbningsfasen af det danske samfund, men arbejder også med de data, som digitalt kan indhentes bagud i tiden før krisens start. Samtidig fokuserer vi på at gå i dybden med beslutningsprocesserne omkring begravelse ved at interviewe beslutningsgivere og – modtagere i udvalgte sogne om deres oplevelser af krisen fra begyndelse til langt hen i genåbningsfasen (interview afsluttes i juni 2020). Dermed får vi både et kvantitativt overblik samt en kvalitativ dybde. Rapporten skrives på baggrund af de data, som er indsamlet maj-august 2020, men det er muligt, at dataindsamlingen fortsætter herefter, hvis det skønnes relevant.

Baggrund for projektet

Nedlukningen af samfund og kirke i marts 2020 udløste en situation, som folkekirken og det øvrige samfund stod uden erfaringer med. Ledelsesmæssige beslutninger om, hvordan folkekirken skulle håndtere den akut opståede situation, skulle træffes og implementeres fra dag til dag.

Lukningen af kirkerum og kirkelige lokaler begrænsede folkekirken fysiske udfoldelse, men skabte samtidig en idérigdom af nye tiltag, især på sociale medier, da disse gav mulighed for at holde den afstand, som hensyntagen til smittespredning kræver. Havde de nye gudstjeneste- og kommunikationsformer også indflydelse på den teologi, som præsterne prædikede?

Dertil blev nogle kirkelige handlinger rykket eller aflyst, mens andre som begravelse/bisættelser fik nye former. Hvordan har disse ændrede rammer virket på de dele af befolkningen, som har været deltagere i og tilskuere til nedjusteringen af begravelsespraksis?

Forskningsdesign

Brug af kvalitative og kvantitative metoder inkl. Big Data indsamling

Undersøgelsen indhenter og analyserer kvantitative og kvalitative data fra forskellige kilder:

Interviews, analyse af facebook og twitterdata via API (NVivo), analyse af facebook indblik (aktivitetsdata) på de deltagende sognes facebook-profiler udføres af FUV's undersøgelsesteam.

Prædikener nedtages manuelt fra internettet, dels som et specifikt materiale til teologisk analyse (tre søndage, tre prædikanter), dels som et større materiale til semantisk analyse (fx 3 x 50 prædikener, tre søndage). Desuden anvendes datasæt for aktiviteter og gudstjenester fra sogn.dk gennem Kirkeministeriet, ligesom der manuelt indsamles data for online-gudstjenester.

En del af dataindsamlingen er præget af en Big Data-tilgang, defineret som indsamling af store datamængder af forskelligartet struktur og format, som analyseres, korreleres og tilsammen bibringer en triangulering af den indhentede viden. De indsamlede data bidrager til alle fire analyser.

Undersøgelsesernes brug af datasættene

Undersøgelsen etablerer 4 datasæt, som analyseres i fire tværgående analyser (1-4) (se Tabel 1).

Tabel 1: Oversigt over forskningsdesign, det indsamlede materiale i kategorier samt de fire tværgående undersøgelser.

Materiale	Analyse 1: Folkekirken som organisation under corona-krisen	Analyse 2: Forkyndelse og aktiviteter udlagt digitalt i en krisetid	Analyse 3: Teologi i en krisetid	Analyse 4: Befolkningens oplevelse af de kirkelige handlinger
-----------	--	--	-------------------------------------	--

				under corona-krisen
Overordnet tidslinje indeholdende dokumentation af begivenheder, beslutninger og aktører (organiseret som datasæt i Excel) på samfunds- og organisationsniveauer, samt grafiske visualiseringer. Desuden Twitterdata	X	X	X	X
Gudstjenesteaktivitet i sogne og provstier under krisen (Big Data fra sogn.dk nationalt, samt data for onlinegudstjenester), samt grafiske visualiseringer heraf	X	X		
Prædikener fra udvalgte søndage under krisen. Materialet suppleres med et manuelt nedtaget datasæt af prædikener fra sognehjemmesider, præsters egne blogs mm., fx 50 prædikener for hver af de tre søndage		X	X	
Sognestudie 1 (interviews på alle niveauer, facebook- og hjemmesidedata for aktiviteter i sognet)	X	X	X	X
Sognestudie 2 (som sogn 1)	X	X	X	X
Sognestudie 3 (som sogn 1)	X	X	X	X

Materiale

Tidslinjen: 100 dage, der forandrede folkekirken

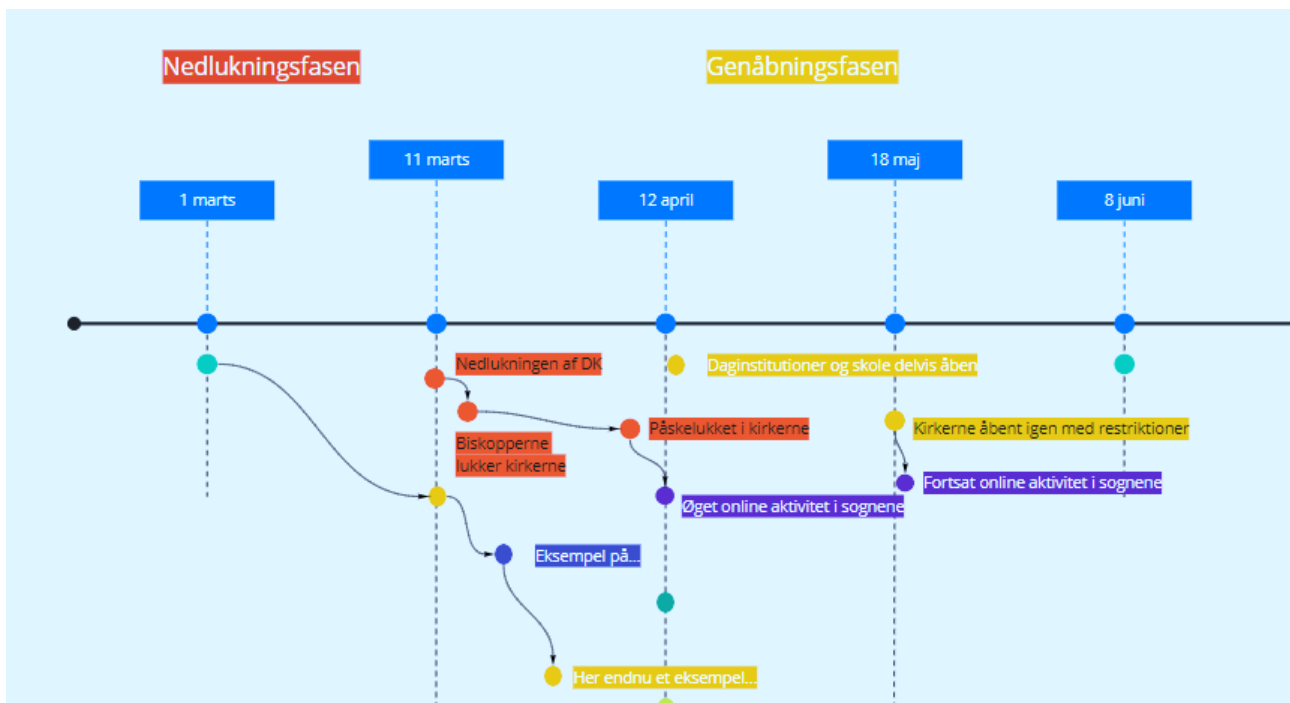
Projektet undersøger, hvordan folkekirken har håndteret corona-krisen i perioden 1. marts til 8. juni 2020, i alt 100 dage. Som analyseredskab etablerer projektet en sammenhængende tidslinje for krisetiden. Tidslinjen indfanger de vigtigste begivenheder, formelle beslutninger og heraf afledte konsekvenser for folkekirken. Tidslinjen arbejder med niveauer fra det globale, den nationale historie, regering, Kirkeministeriet, biskopper/stifter, provster, corona-tallene, Kirkeårets gang og de kirkelige og teologiske udfordringer f.eks. diskussionen om digital nadver.

Tidslinjen udføres som kvalitativ og visuel analyse, idet data om corona-krisens aktørers ageren indhentes og registreres i Excel, som data og links (se Figur 1).

Dato	Globalt	Nationalhistorisk	Regeringen	Kirkeministeriet	Biskopper	Provster	Teologisk diskussion	Kirkeåret	Kirkelige og teologiske udfordringer
10-03-2020									
11-03-2020			Beslutning om nedlukning af samfundet						
12-03-2020				Kirker er omfattet af corona-lukning	Kirkerne lukkes				
13-03-2020									
14-03-2020									
15-03-2020								3. søndag i fasten	
16-03-2020									
17-03-2020			Dronning Margrethe taler til nationen						
18-03-2020									

Figur 1: Model for indsamling af data til tidslinje

Tidslinjen giver mulighed for en analyse af sammenhængene mellem de vigtigste begivenheder i løbet af de 100 dage, og hvor hurtigt de får impact i folkekirken på nationalt, regionalt og lokalt niveau (Leth-Nissen 2018). Samtidig afdækkes de mulige sammenhænge mellem samfundsbegivenheder og de teologiske udfordringer, som de afstedkommer i folkekirken.

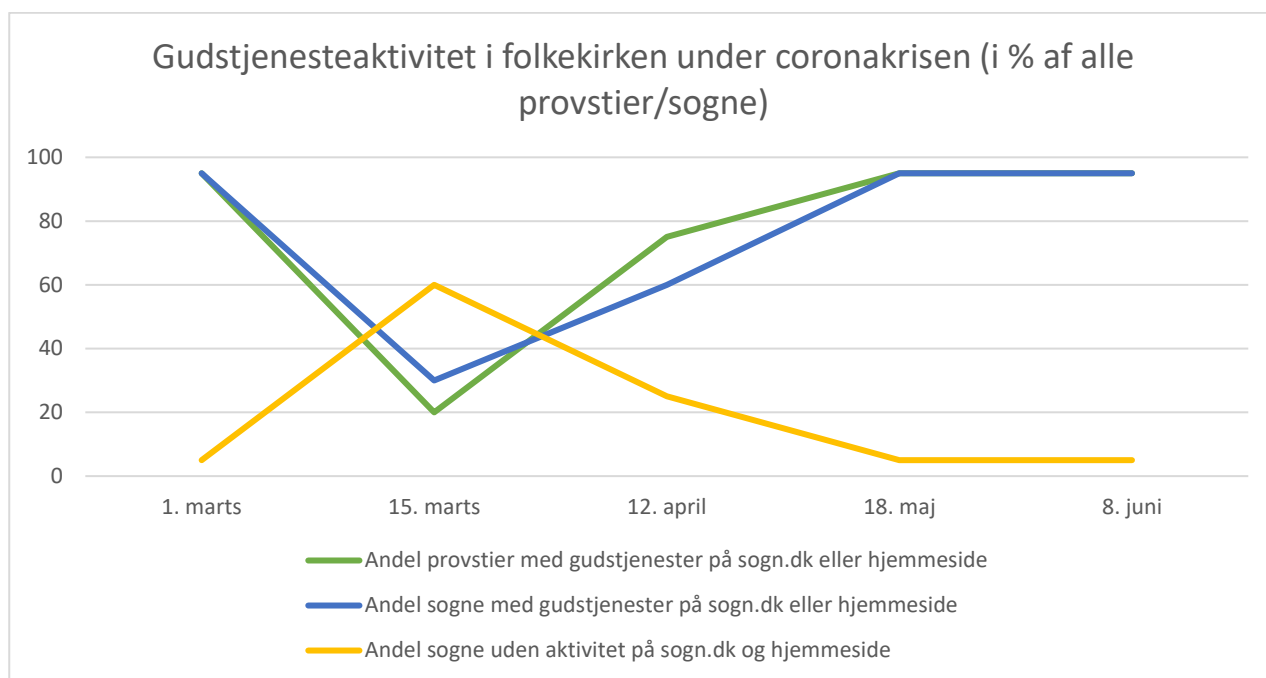

Figur 2: Eksempel på visualisering af sammenhænge mellem begivenheder, formelle beslutninger, regelændringer og ændret adfærd under corona-krise.

Gudstjenesteaktivitet i sogne og provstier under krisen

Datasættet består af indsamlede Big Data (sogn.dk-data fra Kirkeministeriets IT-kontor samt evt. data for onlinegudstjenester indsamlet manuelt fra samledatabaser online). Formålet med materialet er at kunne afdække den andel af sogne og provstier, som gennemfører og kommunikerer hhv. online og fysiske gudstjenester og andagter på sogn.dk og hjemmeside i løbet af krisen.

Resultat er en oversigt over udviklingen i antal sogne og provstier med fysiske, aflyste og online gudstjenester, fordelt over tid. Samtidig produceres visualiseringer med kort, der viser hvordan gudstjenesteaktiviteten har været fordelt hen over landet, fordelt på provstier. Datasæt og visualiseringer fremstiller, hvordan kontinuiteten har været i skiftet fra den fysiske kirke til den digitale kirke. Huskede man at få kommunikeret til de lokale, måske faste kirkegængere, at nu flyttede gudstjenesterne?

Figur 3: Tænkt eksempel på diagram over gudstjenesteaktivitet i sogne og provstier under corona-krisen, baseret på data indsamlet fra sogn.dk samt webscraping fra sognehjemmesider i hele Danmark.

Prædikener fra tre søndage under krisen

Materialet til den teologiske analyse af prædikener under corona-krisen består af prædikener til tre søndage i perioden, som de er holdt af tre udvalgte, teologisk forskellige præster i folkekirken, som har prædikeret de tre konkrete søndage. Materialet kan bestå af enten manuskript eller video/lydoptagelse. Materialet inkluderer dermed både det diakrone perspektiv, idet der slås ned på tre bestemte søndage, fx 1. søndag efter krisen, Påskedag, og søndagen efter Befrielsesjubilæet, og det synkrone perspektiv, når der i analysen dykkes ned i prædikenen til den enkelte søndag.

Eventuelt suppleres materialet med et manuelt nedtaget datasæt fra sognehjemmesider, præsters egne blogs mm. indeholdende et større antal prædikener for de tre søndage, som kan bruges til semantiske analyse og perspektivering af den teologiske analyse.

Interviews og kvalitative sognedata

Projektet udvælger tre geografisk og demografisk forskellige sogne som fokuspunkter for undersøgelse af krisens effekt på beslutningstagning, beslutningsforhandling og beslutningseffekt i folkekirken som organisation. De tre sogne vil repræsentere tre forskellige dele af landet og forskellige sognetyper (storby, købstad, landsogn), og som har haft et betydeligt antal begravelser, et større antal konfirmander samt en tydelig tilstedeværelse på sociale medier under coronakrisen.

Med udgangspunkt i de tre sogne gennemføres interviews med præsten/rne, menighedsrådsformand, en kirkegænger, "kirkeseeere" (der så med på online gudstjenester under krisen), pårørende ved begravelse, medarbejderrepræsentant, interview med lokal bedemand, interview med provst, provstiudvalgsformand, biskop, Kirkeministerium og andre afgørende aktører. Hovedcasen i interviewstudierne er begravelsen. Der foretages ikke fuld transskribering, men interviewnoter i skema på baggrund af struktureret spørgeguide. Desuden foretages indsamling af data for brug og aktivitet på de tre sognes hjemmeside, facebook og facebook "Indblik" (aktivitetsdata som kan ses kun

for brugerprofilen). Her er det afgørende, at de udvalgte sogne giver adgang til den facebookprofil, hvor de online gudstjenester mm. har været vist.

Beslutningsdokumenter

Der indhentes relevant kildemateriale fra bispemøder, task force-møder, udsendte vejledninger, etc. Her er det afgørende, at det relevante materiale enten er offentligt tilgængeligt eller udleveres ved forespørgsel fra projektet, da tidsplanen ikke tillader, at der først skal ansøges om aktindsigt.

Desuden indsamles Twitterdata på hashtags relevante for folkekirken for perioden 1. januar til 30. juni 2020, via NVivo API.

De fire tværgående undersøgelser, herunder forskningsspørgsmål

Udkast til overordnet hypotese

Projektet arbejder ud fra en overordnet hypotese om, at corona-krisen ved nedlukningen af Danmark rokkede ved magtbalancen mellem den gejstlige og den folkevalgte struktur i folkekirken, og derved spejlede den nødretstilstand, som Folketinget accepterede allerede fra d. 11. marts.

Ud fra hypotesen undersøger vi hvordan:

Analyse 1: Folkekirken som organisation under corona-krisen

Folkekirken fra gejstlig og ministeriel side under krisen træder stærkere frem som del af embedsværket, hvilket undersøges gennem analyse af folkekirkens forvaltning af ansvaret som begravelsesmyndighed og konflikter forbundet hermed.

Forskningsspørgsmålene lyder: Hvilke kirkelige aktører har besluttet, forvaltet og implementeret corona-periodens beslutninger? Hvad fortæller folkekirkens håndtering af krisen om folkekirken som organisation?

Analysen bruger begravelse som case til at undersøge, hvordan folkekirken på begravelsesområdet påvirkes af regeringsbeslutninger, og hvordan udmøntningen heraf sker i folkekirken.

Analyse 2: Forkyndelse og aktiviteter udlagt digitalt i en krisetid

Folkekirken på provsti- og sogneniveau forvalter kommunikationen med medlemmerne gennem gudstjenester og aktiviteter på sociale medier. Dette undersøges gennem analyse af gudstjenesteaktivitet og kommunikationen heraf på forskellige platforme.

Forskningsspørgsmålene lyder: Hvordan har folkekirken dækket behovet for gudstjenester for befolkningen? Og hvordan er gudstjenesternes tidspunkt og platform blevet kommunikeret?

Analysen inkluderer også overvejelser over brug af streaming og video, og de målgrupper, denne kommunikationsform tiltaler eller frastøder.

Analyse 3: Teologi i en krisetid

Folkekirken træder teologisk frem i en kriseperiode. Dette undersøges via prædikenanalyse.

Forskningsspørgsmålene lyder: Hvordan tyder prædikanter corona-krisen teologisk og hvad er evangeliet i det? Analysen anvender som metode retorisk indholdsanalyse, og beskriver, hvilke teologiske tyndinger tre udvalgte teologer og sognepræster lægger ned over krisen, set i både synkront (den konkrete søndag) og diakront perspektiv (sker der en udvikling hen over perioden?)

Der kan inddrages semantiske analyser af et supplerende materiale fra et manuelt indsamlet prædikencorpus med fx 50 prædikener fra hver af de tre søndage, indsamlet bredt i folkekirken.

Analyse 4: Befolkningens oplevelse af de kirkelige handlinger under corona-krisen

Forskningsspørgsmålet lyder: Hvordan har de ændrede rammer for kirkelige handlinger påvirket befolkningens oplevelse af de kirkelige handlinger? Analysen anvender både kvalitativt og kvantitativt materiale (se Tabel 1). Begravelsen som særlig case anvendes til at belyse det kvalitative materiale.

Corona-krisen giver nye vinkler på den folkekirkelige organisatoriske struktur, menighedssyn, kirkesyn og teologi. Den endelige rapport beskriver ændringerne og deres konsekvenser til videre refleksion for de kirkelige aktører.